

Cultuureducatie met Kwaliteit

**Projectplan CmK 3 Drenthe
2021- 2024
Stichting Compenta**

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding & visie	pag. 3
Kwaliteit voor iedereen	
Kansengelijkheid	
School centraal	
Scholen staan aan het roer	
Corona	
2. CmK 3 Drenthe: Waar willen we naartoe?	pag. 6
Vergroten kansengelijkheid	
Kwaliteit van cultuuronderwijs	
Borging van kwaliteit	
3. CmK 3: Hoe gaan we het doen in Drenthe?	pag. 12
Nieuwe werkwijze met de scholen	
Nascholing directies en besturen	
Nieuwe werkwijze met cultureel ondernemers	
Deskundigheidsbevordering educatief medewerkers en zzp'ers	
Leergemeenschappen	
4. Risicoanalyse	pag. 19
5. Organisatie & samenwerking	pag. 20
Organogram	
Scheiding van rollen	
Ambitieniveaus: scenario's	
6. CmK 3: Kennisdeling	pag. 24
Kennisdelingsbijeenkomsten over cultuuronderwijs in Drenthe Klasse	
Kennisdeling en deskundigheid adviseurs	
Landelijke conferenties	
7. Monitoring en evaluatie	pag. 26
8. Communicatie	pag. 28
Bijlagen - Werkveld aan het woord	pag. 31
- De ambitie scenario's CmK Drenthe	pag. 34

1. Inleiding / visie

Het landelijke cultuuronderwijsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK), gaat een derde periode in (2021-2024). De CmK-regeling startte in 2013 en beoogde een cultuuromslag. Van passief en aanbodgericht cultuuronderwijs moesten basisscholen naar een vraaggerichte werkwijze op basis van een visie op cultuuronderwijs waarin de leerling centraal staat. Voorwaarde daarvoor is dat scholen het belang ervan kunnen verwoorden in een onderwijskundige visie en dat het team genoeg deskundigheid heeft om de visie in de praktijk te vertalen.

De afgelopen twee CmK-perioden zijn goede resultaten geboekt. CmK 1 leidde tot bewustwording en brede deelname (ruim 90% van het primair onderwijs in Drenthe doet mee). CmK 2 zorgde ervoor dat de deskundigheid van leerkrachten om zelf, of samen met externe vakdocenten, cultuuronderwijs te geven sterk toenam. Deze bouwstenen hangen onlosmakelijk met elkaar samen: bewustwording en deskundigheid zijn nodig om tot een eigen visie op cultuuronderwijs te komen. CmK 3 kiest voor borging van deze kwaliteit en voor samenwerking.

Met CmK 3 willen we bijdragen aan de verankering van kwaliteit in een doorgaande leerlijn die stoelt op een sterke, breed gedragen visie. Daarom willen we de komende periode ook aandacht besteden aan visieontwikkeling bij management en schoolbesturen.

Kwaliteit voor iedereen

Leerlingen worden in het primair en het voortgezet onderwijs voorbereid op wat ze later nodig hebben. Leerkrachten en docenten gaan dagelijks gepassioneerd aan het werk om leerlingen te helpen om hun talenten te ontdekken en te verbeteren. Juist cultuuronderwijs (kunsten, erfgoed en media) biedt kansen om de zogenaamde brede vaardigheden van leerlingen te ontwikkelen. Maar dan moet het wel op de juiste wijze met kwaliteit worden aangeboden. Het landelijke subsidieprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit is ontwikkeld om te investeren in die gewenste kwaliteit.

In de afgelopen periodes (2013-2016 en 2017-2020) nam de aandacht voor cultuuronderwijs op bijna iedere school in Drenthe toe. Uit de praktijk blijkt dat het toverwoord in de kwaliteitsverbetering 'samenhang' is. Compenta gaat de komende periode via samenwerkingsovereenkomsten met scholen en cultureel ondernemers aan de slag. We stellen samenhangende arrangementen op om het cultureel vermogen van 2 tot 15-jarigen in Drenthe te ontwikkelen. Dat wil zeggen: arrangementen met culturele activiteiten waar kinderen zichzelf in herkennen en activiteiten waarin ze ervaren dat het dagelijkse leven anders kan zijn en waarbij ze hun creativiteit en verbeeldingskracht nodig hebben om het nieuwe en de ander te begrijpen en herkennen. Niet het culturele product maar het culturele proces staat centraal.

Kansengelijkheid

Theater, kunst en musea aantrekkelijk houden voor de hele samenleving. Dat is het doel van het landelijke cultuurbeleid. De ambitie die daarbij hoort, is dat *iedereen* in Nederland toegang heeft tot kunst en cultuur. Alle mensen in Nederland moeten de mogelijkheid krijgen om met kunst en cultuur in aanraking te komen – ook met de minder vanzelfsprekende vormen ervan. Zo krijgt iedereen de kans om ook opties te verkennen die zij niet van huis uit meekrijgen. De school speelt een belangrijke rol bij het vervullen van deze ambitie. Voor de meerstemmigheid en culturele diversiteit van onze samenleving is het van belang dat kinderen en jongeren in hun vrije tijd meedoen met kunstzinnige en culturele activiteiten. Dat is echter niet vanzelfsprekend. Juist daarom is cultuuronderwijs zo belangrijk. Cultuuronderwijs biedt ieder kind gelijke kansen om met kunst en cultuur in aanraking te komen.

School centraal

Kenmerkend voor de Drentse CmK-aanpak is dat het onderwijs de regie heeft. Mede daardoor is het niet verrassend dat de scholen nu aangeven dat ze behoefte hebben aan meer ruimte voor (eigen) lokale invulling. Juist *dán* is het hebben van een eigen visie op cultuuronderwijs belangrijk. De kwaliteit van de visie bepaalt de kwaliteit van de samenwerking en uiteindelijk ook van de leerlijn. Voorwaarde voor het borgen van cultuuronderwijs op de school is een visie die omarmd wordt door bestuurders, directies en teams.

Het is aan de scholen om te bepalen hoe ze vanuit hun visie aan een doorgaande leerlijn gaan bouwen en hoe zij dit vervolgens in de praktijk brengen. CmK biedt scholen de middelen om samen met hun culturele omgeving leerlijnen te ontwikkelen. Scholen kunnen dit zelfstandig doen, maar dit kan nu voor het eerst ook samen met andere scholen. Dit kunnen andere scholen voor primair onderwijs zijn, maar ook, scholen voor voortgezet onderwijs of kinderopvangorganisaties. Daarom kent CmK 3, naast de nadruk op de doorgaande leerlijn op basis van een eigen visie, de volgende subdoelen:

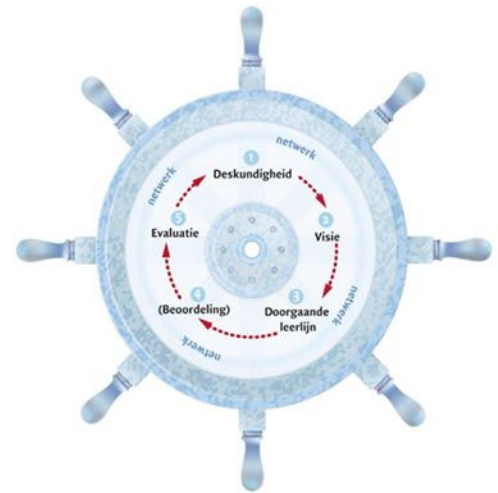
1. Het verbinden van het cultuuronderwijs met het voorschools onderwijs
2. De inzet op een sterke verbinding tussen binnen- en buitenschools onderwijs
3. Het verbinden van het primair en voortgezet onderwijs

Scholen staan aan het roer

Op termijn zouden alle scholen cultuuronderwijs zelfstandig moeten kunnen integreren en aanbieden. Uit de gesprekken is gebleken dat scholen dit nu niet als een realistisch perspectief zien, maar dat het als 'stip op de horizon' wel richting geeft aan het programma.

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

CmK 3 legt de focus op het duurzaam verbeteren van de kwaliteit van cultuuronderwijs en zet daarmee weer een belangrijke stap op weg naar het einddoel. Daarbij staan scholen zelf aan het roer. Ze kiezen de koers die past bij hun ontwikkeling en het doel dat ze met cultuuronderwijs willen bereiken. Om het jaar evalueren ze hun voortgang via het evaluatie-instrument Evi, waarna doelen kunnen worden bijgesteld. Het motto van CmK 3 is dan ook: ‘de school staat aan het roer’. Uiteraard ondersteunen en faciliteren wij het proces van kwaliteitsverbetering en eens in de twee jaar wordt de ontwikkeling van deskundigheid, visie, doorgaande leerlijn en samenwerking met de culturele omgeving beoordeeld.

Corona

Het draagvlak voor cultuureducatie nam de afgelopen 8 jaar toe en de aandacht voor doorgaande leerlijnen groeide. Nu ligt er een goed fundament om op verder te bouwen. Helaas lagen de prioriteiten van scholen het afgelopen halfjaar niet bij het verbeteren van het cultuuronderwijs. Toen door de virusuitbraak van COVID-19 de scholen in Nederland hun deuren moesten sluiten en het onderwijs online werd voortgezet, werden teamtrainingen, culturele activiteiten en samenwerkingen met culturele ondernemers uitgesteld.

Deze bijzondere periode maakte eens te meer duidelijk wat de betekenis is van het contact met kinderen, van spel en creativiteit. Toen culturele interacties door de lockdown in maart 2020 niet mogelijk waren, ontdekten we pas echt wat we misten. Tegelijkertijd zag iedereen hoe kunst en cultuur kan verbinden, inspireren en troost brengen. De pandemie is nog niet voorbij, maar gelukkig gaan kinderen weer naar school en komt het cultuuronderwijs weer langzaam op gang. Een eerste analyse van Evi 2020 laat wel zien dat scholen minder aandacht hebben voor cultuuronderwijs.

2. CmK 3 Drenthe: waar willen we naartoe?

‘CmK 3 wil cultuuronderwijs duurzaam naar een volgend niveau ontwikkelen. Het fundament hiervoor is een onderwijskundige visie die de culturele ontwikkeling van het kind centraal stelt. Het doel wordt bereikt door een intensievere samenwerking tussen het onderwijs (primair, voortgezet en speciaal onderwijs) en de culturele omgeving. Voorwaarde is een grotere handelingsbekwaamheid van leerkrachten, docenten en culturele partners op het gebied van cultuuronderwijs. Aansluiting bij de integrale aanpak van Curriculum.nu draagt bij aan de borging van een duurzame kwaliteitsverbetering. De nadruk ligt op het bereiken van nieuwe scholen, met name scholen met onderwijsachterstanden, om hiermee de kansengelijkheid van kinderen te vergroten.’ [uit: beleidsplan Fonds Cultuurparticipatie]

Speerpunten

In Drenthe bereikten we goede resultaten met CmK 1 en 2. Zo’n 90% van het primair onderwijs deed mee en de kwaliteit op het gebied van visie, deskundigheid, leerlijn en samenwerking met de culturele omgeving verbeterde. Compenta wil de bereikte resultaten van CmK 1 en 2 combineren met de uitbreiding van de doelstellingen van CmK 3. Dit leidt tot de volgende speerpunten van CmK 3 in Drenthe:

1. Gelijke kansen voor alle kinderen

- Gelijke kansen voor alle scholen door meer ruimte te geven aan scholen en tegelijkertijd structuur te bieden vanuit verschillende scenario’s. Scholen met ambitie om de kwaliteit van het cultuuronderwijs stapsgewijs te verbeteren, kunnen vanuit iedere serieuze ambitie een samenwerkingsverband met Compenta aangaan;
- Versterking van de verbinding tussen de leerlijn cultuur van het primair onderwijs en het onderwijs /de opvang rondom de school (uitbreiding van doelgroepen met kinderen van 2-4 jaar en pubers van 12-15 jaar) en naar de buitenschoolse opvang. Voorwaarde: de verbinding wordt gelegd vanuit een integrale pedagogische opzet en een doorgaande leerlijn vanuit of naar het primair onderwijs;
- Aansluiten bij gemeentelijk beleid voor kansengelijkheid.

2. Kwaliteit van cultuuronderwijs

- Voortzetting van de stijgende kwaliteitslijn van het cultuuronderwijs op alle scholen van het primair onderwijs (90% van de scholen doet al mee, we leggen de focus op de scholen die nog niet participeren) door te investeren in de deskundigheid van team, bestuur en het cultuuronderwijsprogramma;
- (Door)ontwikkelen van leerlijnen cultuuronderwijs, gebruikmakend van de handvaten uit Curriculum.nu.

3. Borging van kwaliteit

- Borging van de resultaten door in te zetten op duurzame samenwerking tussen scholen en culturele instellingen en op deskundigheid van het hele team (inclusief directies en schoolbestuurders);

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

- Borging van resultaten door in te zetten op 'learning communities', bestaande uit educatief medewerkers van culturele instellingen, zelfstandige cultuureducatie producenten en docenten en icc'ers;
- de samenwerking uitbouwen met de pabo's in Drenthe zodat ook studenten meer cultuuronderwijs krijgen;
- Cyclische evaluatie van de kwaliteit van cultuuronderwijs voortzetten met Evi 2.0 (waarbinnen de terminologie van Curriculum.nu is overgenomen).

Vergroten kansengelijkheid

Met CmK 1 en 2 bereikten we gemiddeld zo'n 90% van het primair onderwijs. Gezien de enorme inzet van onze adviseurs om dit te onderhouden, is het bijna onmogelijk om het absolute bereik in Drenthe te vergroten. Omdat we in iedere gemeente een grote diversiteit in kwaliteit zien, zetten we daarom ook in op co-teaching. We onderzoeken hoe scholen elkaar onderling kunnen adviseren en helpen. De scholen die zich nog niet of nauwelijks bezig houden met cultuuronderwijs, kunnen geholpen worden door scholen die al verder zijn. De adviseurs kunnen dan meer tijd besteden aan scholen in achterstandsgebieden. Onze inzet is nog steeds om alle scholen te bereiken, maar omdat we keuzes moeten maken vanuit de beschikbare middelen, kiezen we ervoor om de voorkeur te geven aan scholen die nog weinig doen aan cultuuronderwijs.

Meer maatwerk

Steeds blijkt weer dat iedere situatie, iedere school anders is. Na twee CmK-periodes werken aan de randvoorwaarden (deskundigheid, visie, leerlijnen en samenwerking), zien we dat scholen nu behoefte krijgen aan meer ruimte voor eigen invulling en minder strikte toepassing van regels en eisen. Scholen hebben behoefte aan meer flexibiliteit binnen de regeling (bijvoorbeeld niet de verplichte 50% voor deskundigheidsbevordering). Ze willen de mogelijkheid hebben om gezamenlijk met andere scholen aan leerlijnen te werken of een nascholing te volgen. Dit geldt zeker voor kleine scholen, die vaak samen een bovenschools cultuurcoördinator hebben. Bovendien willen bepaalde scholen met hun cultuuronderwijs inspelen op de lokale situatie of sociale problematiek in een specifieke (achterstands-) wijk of gebied.

De komende periode geven we scholen dan ook meer ruimte om hun lokale wensen uit te voeren. Dit is in lijn met CmK 3, waarin de vaste percentages worden losgelaten. Uitgangspunt is het vertrouwen dat scholen zelf een goede afweging kunnen maken van wat nodig is.

Het gelijke kansen beleid krijgt de komende vier jaar in Drenthe ook vorm door het primair onderwijs te verbinden met voorschools, buitenschools en voortgezet onderwijs. Zo vergroten we de mogelijkheden voor alle kinderen om laagdrempelig deel te nemen aan cultuur.

1. Verbinden met voorschools

Spelen, experimenteren en creatieve activiteiten zijn onmisbaar voor de ontwikkeling van het denken en de sociaal emotionele vaardigheden van jonge kinderen. De basis is 'zelf ontdekken' in plaats van 'iets namaken'. In Drenthe gaan relatief veel basisscholen over naar (integrale) kindcentra. Onder de titel

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

Ieder Kind Creatief deed Compenta in 2018 onderzoek naar de creatieve ontwikkeling van kinderen van 2-4 jaar en hoe je daar met een pedagogische visie aan bij kunt dragen.

Uit de aanbevelingen blijkt, dat er veel kansen zijn om vanuit een integrale benadering binnen kindcentra het jonge kind te betrekken bij CmK 3 (verbinding vve en po). Wij nemen deze aanbeveling over in CmK 3 en maken een speerpunt van de samenwerking tussen scholen voor primair onderwijs en de kindcentra. CmK 3 biedt basisscholen en voorscholen de mogelijkheid een gezamenlijke visie te ontwikkelen op creatieve ontwikkeling bij jonge kinderen. Pedagogisch medewerkers en leerkrachten groep 1-2 kunnen vanuit deze visie een gezamenlijk deskundigheidstraject volgen. Dit traject draagt bij aan een geleidelijke overgang van voorscholen naar basisschool en legt een basis voor de creatieve ontwikkeling van kinderen.

Op grond van de aanbevelingen investeren we ook in het zorgen voor commitment bij de directeuren. Hij/zij is immers degene die ruimte wil en moet creëren voor pedagogisch medewerkers om mee te draaien in de nieuwe scholing.

Het onderzoek *Ieder Kind Creatief* kunt u downloaden via <https://www.compenta.nl/download/823>. De aanbevelingen staan op pagina 35.

2. Verbinden buitenschools

We zetten in op een sterkere verbinding tussen wat zich op de school en buiten de school op cultureel gebied afspeelt. Vanuit de basisschool ontwikkelen kinderen zich verder in hun eigen culturele omgeving. We gaan hiervoor de samenwerking aan met partners in bijvoorbeeld het sociaal domein. Sport- en/of cultuurcoaches kunnen bijdragen aan het duurzaam bestrijden van achterstandssituaties en het vergroten van kansengelijkheid. We vinden juist deze combinatie interessant, omdat dit past bij de leefwereld van kinderen. Sport of cultuur: voor kinderen gaat het om spelen en leren. In Drenthe bestaat al een duidelijke aansluiting tussen binnen- en buitenschools aanbod, bijvoorbeeld binnen de brede scholen. Verbeterpunten zijn:

- de aansluiting is vaak nog afhankelijk van een persoon/leerkracht;
- er is behoefte aan meer samenwerking tussen scholen, opvang en aanbieders;
- de handelingsbekwaamheid op het gebied van cultuuronderwijs van zowel leerkracht, pedagogisch medewerker als aanbieder moet verder worden ontwikkeld (de juiste vragen stellen, weten wat mogelijk is, samen lessen ontwikkelen);
- gescheiden financieringsbronnen en gescheiden aansturing maakt dat er geen gezamenlijke impuls kan worden gegeven in een doorgaande leerlijn;

In CmK 3 stimuleren we scholen om, als dat past bij de eigen context en plannen, aansluiting te zoeken bij het buitenschools cultureel aanbod voor kinderen van 4-12 jaar. Zowel brede school-structuren als cultuurcoaches spelen een belangrijke ondersteunende en bemiddelende rol. Zo ontstaat er een vanzelfsprekende lijn tussen binnen- en buitenschools, doorlopend in het cultureel aanbod in de vrije tijd (actieve cultuurparticipatie in de amateurkunst).

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

3. Verbinden voortgezet onderwijs

De kleuters van acht jaar geleden (toen CmK in Drenthe begon) gaan nu naar het voortgezet onderwijs. De kwaliteitsverbetering van het cultuuronderwijs in het primair onderwijs moet gaan aansluiten op de kwaliteit in het voortgezet onderwijs. We hebben in CmK2 in een leergemeenschap in Noordenveld al geëxperimenteerd met deze aansluiting en het blijkt een stuk moeilijker dan verwacht, terwijl het voor de kinderen een logische aangesloten leerlijn zou moeten zijn. We zijn daarom enthousiast dat de regeling CmK3 nu echt mogelijkheden biedt om het voortgezet onderwijs actief te betrekken en te gaan experimenteren met gecombineerde activiteiten voor de bovenbouw van het primair en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Curriculum.nu biedt goede handvatten om in leerlijnen de samenwerking te intensiveren.

We willen toekomstgericht werken met een duidelijke accent op het (verder) ontwikkelen van het creatief vermogen van leerlingen in het voortgezet onderwijs. Dit sluit goed aan bij de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt waar vanuit economisch, maar zeker ook vanuit sociaal en maatschappelijk perspectief, steeds meer vraag is naar mensen met goed ontwikkelde creatieve vaardigheden. Het Kunst- en cultuurprofiel mag wat ons betreft weer aan populariteit winnen!

Kwaliteit van cultuuronderwijs

Uit de landelijke CmK-Monitor komt duidelijk naar voren dat het hebben van een *visie* op cultuuronderwijs een voorwaarde is voor succes. Scholen met een visie scoren beter op vrijwel alle factoren, van doorlopende leerlijnen, het verbinden van binnen- en buitenschools en deskundigheidsbevordering tot het vertrouwen in eigen en andermans kunnen en de kwaliteit van het cultuuronderwijs. Voor het ontwikkelen van een visie is draagvlak bij directie en management cruciaal. Na de forse inzet op (de deskundigheidsbevordering van) leerkrachten en ict'ers is er nu ook behoefte aan een stevigere rol voor schoolbesturen en directies. Dit versterkt het draagvlak voor en draagt bij aan de borging van cultuureducatie in het onderwijs op de school. De komende periode zetten we hier in Drenthe dan ook extra op in.

Curriculum.nu

De doelstellingen van CmK 3 sluiten direct aan bij Curriculum.nu. Voor het leergebied Kunst & Cultuur is een samenhangend curriculum geformuleerd dat gebaseerd is op 'maken en betekenis geven' en 'meemaken en betekenis geven'. Op leerlingniveau betekent dit dat scholen een samenhangend lesprogramma ontwikkelen dat het artistiek en creatief vermogen van leerlingen stimuleert. Leerlingen maken kunst en cultuur (mee) en reflecteren hierop vanuit hun ervaring en kennis, waardoor hun cultureel vermogen toeneemt. Zo draagt het nieuwe curriculum bij aan een verduurzaming van cultuureducatie in het onderwijs. Hierbij aansluiten is dan ook een logisch onderdeel van de CmK 3-regeling.

Scholen die samen met hun culturele omgeving willen investeren in de ontwikkeling van een *leerlijn cultuuronderwijs* ondersteunen we met behulp van de bouwstenen van Curriculum.nu. Bij onze advisering gebruiken we de terminologie van Curriculum.nu. Ook stimuleren we scholen om met portfolio's doelen en opbrengsten op leerlingniveau te volgen.

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

Borging van kwaliteit

Binnen CmK 3 maken scholen met samenwerkingspartners plannen om de kwaliteit van het cultuuronderwijs duurzaam te verhogen. Er worden ambitiescenario's bepaald en na afloop evalueert de school zelf of de doelen bereikt zijn, welke hulpvragen gesteld zijn aan adviseurs en welke vervolgstappen gezet moeten worden. Evi helpt om te bepalen of de doelen op schoolniveau zijn bereikt. Uit onderstaand overzicht blijkt dat deelnemende scholen het over het algemeen steeds beter doen, maar dat er blijvend aandacht nodig is voor ondersteuning bij het ontwikkelen van doorgaande leerlijnen en afstemming binnen het curriculum.

<i>evi-resultaten</i>	2014		2015		2016		2018		2019	
bereik scholen	286	90%	286	90%	275	88%	247	85%	252	94%
deskundigheid	1,7	33%	2	67%	2,3	89%	2,4	84%		90%
visie	2	64%	2,2	77%	2,5	88%	2,7	91%		94%
leerlijn	1,9	13%	1,9	19%	2,2	23%	2,3	30%		42%
samenwerking	1,7	27%	1,9	28%	2,3	22%	2,5	38%		42%
gemiddeld	1,8		2		2,3		2,5			

Op 20 oktober 2020 ontvingen wij het Evi-onderzoeksrapport over 2019-2020. Ondanks de corona-crisis is de kwaliteitscurve opnieuw gestegen: deskundigheid met 0,1 en leerlijn met 0,1. Visie en samenwerking bleven gelijk. Het overzicht laat zien dat de methode, die Compenta koos om de kwaliteit van het cultuuronderwijs op school te bevorderen, werkt. De percentages bij deskundigheid duiden op het aantal scholen met een opgeleide icc'er; het Evi-cijfer gaat over de deskundigheid van het hele team. De scholen geven aan dat met name de deskundigheid enorm is toegenomen. Deskundigheid is natuurlijk een belangrijke voorwaarde voor borging. Ook de ontwikkeling van school specifieke visies op cultuuronderwijs is ten opzicht van 2014 goed gegroeid. Voor de komende periode ligt de uitdaging vooral op het verder ontwikkelen van leerlijnen (inclusief de deskundigheid die leerkrachten en cultureel ondernemers daarvoor nodig hebben) en de samenwerking met de culturele omgeving.

Borging van kwaliteit geldt niet alleen voor de scholen, maar ook voor cultureel ondernemers. De afgelopen jaren zijn binnen de regeling productontwikkeling verschillende doorlopende leerlijnen ontwikkeld vanuit de vraag van een school. De afgelopen periode zochten steeds meer ondernemers en scholen de samenwerking op. Dit wijst op een behoefte aan maatwerk, maar ook op een kanteling in de houding van icc'ers en schooldirecteuren. Ze zijn zich er steeds meer van bewust dat ze met een vraag naar een aanbieder kunnen stappen en samen een product kunnen ontwikkelen, in plaats van alleen bestaande producten af te nemen. De ontwikkeling van doorgaande leerlijnen binnen de basisscholen is nog in volle gang.

Leergemeenschappen cultuureducatie: kind centraal

Een leergemeenschap is een 'learning community' waarin de leerkracht/docent, het team, de klas, het kind, de directie, de cultureel ondernemer, de adviseur en de onderzoeker samen kennis delen en op zoek gaan naar het maatwerk dat de school vanuit een onderzoeksvraag nodig heeft. Het startpunt is

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

een gezamenlijke vraag of uitdaging; het eindresultaat staat van tevoren niet vast. *Samen wordt gewerkt aan manieren om een waardevolle bijdrage te leveren aan de (culturele) ontwikkeling van kinderen.*

Kern van de gedachte achter de CmK-regeling is dat scholen zelf gaan nadenken over wat cultuuronderwijs betekent voor hun school en op basis daarvan hun vraag formuleren. Vraaggericht werken blijkt vanaf het begin een grote uitdaging. De vraag is te breed of het aanbod is al klaar; het ontbreekt aan tijd en expertise om de gewenste samenwerking aan te gaan. In een leergemeenschap cultuureducatie delen de samenwerkingspartners kennis en ervaring om te onderzoeken hoe het cultuuronderwijs in het voordeel van de leerling kan worden verbeterd en vernieuwd. Leren, experimenteren en borgen gaan gelijk op (zie ook hoofdstuk 3, Leergemeenschappen).

De leergemeenschap buigt zich onder meer over de vraag hoe je zicht krijgt op de leeropbrengsten van de CmK-projecten op leerlingniveau, in combinatie met de ontwikkelingen op het gebied van een digitaal kunst- en cultuurportfolio. Het portfolio-onderzoek maakt in CMK3 geen onderdeel uit van het onderzoek van de Hanzehogeschool. Tijdens CmK 2 zijn zes leergemeenschappen gestart en ondersteund.

Samenwerken met pabo's

De deskundigheid van leerkrachten van het basisonderwijs is anders dan die van vakdocenten in het voortgezet onderwijs. De allround opgeleide basisschoolleerkracht heeft het basisniveau om alle leergebieden te kunnen onderwijzen, maar is meestal specialist op een paar gebieden. Binnen de noordelijke pabo's wordt deze benadering ook gekozen. NHL Stenden Hogeschool werkt bijvoorbeeld steeds meer samen om ervoor te zorgen dat studenten naast het vereiste basisniveau ook expertise op een beperkt aantal gebieden ontwikkelen. Zo bieden de pabo's van Stenden gezamenlijk de post-hbo-opleiding Cultuurbegeleider en de minor Muziek Primair Onderwijs (vakspecialist Muziek) aan.

CmK Drenthe wil de samenwerking met de pabo's in Drenthe versterken door een relatie aan te gaan met de opleiding. We stimuleren leerkrachten om de post-hbo-opleiding Cultuurbegeleider te volgen en willen pabo-studenten betrekken bij innovatieve projecten en/of productontwikkeling. Ook samenwerking met de vakopleidingen als Hanzehogeschool Conservatorium biedt kansen. Hetzelfde geldt voor het betrekken van studenten bij de opzet en uitvoering van onderzoek op het gebied van cultuureducatie.

3. CmK 3: Hoe gaan we het doen in Drenthe?

In de huidige CmK-regeling is vooraf duidelijk welke bedragen scholen kunnen aanvragen (een vastgesteld bedrag per leerling per jaar). Om aanspraak te maken op deze bijdrage moet een school een vanuit de onderwijsvisie onderbouwd plan opstellen. Dit vinden scholen gecompliceerd. Met name de vertaling van plannen in een aanvraagformulier en het opstellen van een daarbij aansluitende begroting wordt als ingewikkeld ervaren.

Binnen de nieuwe CmK-regeling kan Compenta geen aanvraagprocedure meer aanbieden. Het Fonds Cultuurparticipatie en de Provincie Drenthe hebben aangegeven dat Compenta niet gemandateerd kan worden om subsidies te verlenen aan scholen of culturele ondernemers. Ook dit is een reden om de werkwijze van Compenta te herzien.

Onderstaande paragraafindeling komt overeen met de nummerindeling in de begroting.

1. Nieuwe werkwijze met de scholen

Stichting Compenta en scholen van het primair onderwijs in Drenthe gaan als gelijkwaardige partners samenwerkingsovereenkomsten aan. Adviseurs van ICO, K&C, De Kunstbeweging en Scala zitten samen met icc'ers en directies van scholen om de tafel om vraag en gewenst aanbod vast te leggen in een privaatrechtelijke overeenkomst¹.

De Drentse CmK-regeling beschrijft vooraf aan welke eisen de activiteiten moeten voldoen. Compenta tekent de overeenkomst en is dus medeverantwoordelijk voor de uitvoering. Eén van de eisen is dat de activiteiten aansluiten bij de schoolvisie en bijdragen aan de groei van de kwaliteit van het cultuuronderwijs. Op die manier wordt de school gestimuleerd om planmatig te werken en blijft kwaliteit en borging gehandhaafd. De adviseurs maken samen met de scholen het plan en leggen dit voor aan de coördinatoren, waarna het bestuur de overeenkomst tekent. Eventuele twijfelgevallen worden besproken in het bestuursoverleg, dat advies kan vragen aan de klankbordgroep² als dat nodig is.

Compenta keert een bijdrage uit op basis van de activiteiten die de school kiest om de kwaliteit van haar cultuuronderwijs te verbeteren. Zo is er veel variatie in het menu van deskundigheidsbevordering. Denk aan de ICC-opleiding³, voorbeeldlessen in de klas, 'coaching on the job', teamtrainingen, coaching van een vakspecialist of een vakleerkracht / ICC'er van een andere school. De adviseur helpt de school om keuzes te maken door te ontdekken wat de leervraag van de leerkracht, de directie of het team is⁴. De adviseur denkt ook mee met de school over het verbeteren van de samenhang in het lesaanbod. Scholen kunnen kiezen voor disciplinaire leerlijnontwikkeling en leerlijnactiviteiten of juist voor een

---

1 Hierop zijn de regels van het privaatrecht van toepassing en niet het bestuursrecht.

2 De Planadviescommissie verliest haar functie in deze nieuwe werkwijze. Gezien de ervaring van acht jaar advisering, lijkt het een goed idee om de commissie te vragen als klankbordgroep te willen fungeren.

3 In 2020 heeft 86 % van de scholen een ICC'er, maar de opleiding blijft belangrijk door het grote verloop van leerkrachten en doordat scholen vaker voor een tweede ICC'er kiezen (EVI-rapport 2020).

4 Als leerkrachten zelf kunnen bepalen wat ze willen leren, zorgt dit voor authentieke leerdoelen bij henzelf (Van Oers, B., & Visée, A.(2014). Muziekpedagogische professionalisering van basisschoolleerkrachten. *Cultuur en educatie nr. 39, jaargang 14*. p. 24-44).

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

verbreding van het lesaanbod door vakoverstijgend projecten te ontwikkelen. Adviseurs helpen bij het vinden van samenwerkingspartners en adviseren over productontwikkeling. De onderbouwing van de activiteiten vanuit de onderwijsvisie van de school blijft belangrijk. Ook daarin kan de school een ontwikkelvraag hebben. Adviseurs helpen deze te verwoorden en te combineren met ambities op het gebied van deskundigheid, het onderwijsprogramma (met eventueel de ontwikkeling van een cultuurportfolio) en de gewenste partners. De primair onderwijsschool kan bovendien kiezen voor:

- verbinding met voorschoolse educatie
- verbinding met buitenschoolse activiteiten
- verbinding met voortgezet onderwijs

Nieuw is dat Compenta zo medeverantwoordelijk is voor de realisatie van de CmK-plannen. School (icc'er) en adviseur zorgen er gezamenlijk voor dat deze samenwerking in de praktijk gestalte krijgt. Ze stellen samen de overeenkomst op. De school gaat vervolgens aan de slag met de uitvoering van de plannen en kan daarbij de adviseur om hulp en advies vragen. De adviseur wordt altijd betrokken bij de vormgeving van het eindresultaat. Meer dan voorheen is de adviseur dus betrokken bij het plan en de uitvoering daarvan.

De adviseurs krijgen een actieve rol bij het monitoren van de voortgang van de projecten in de eigen regio. Zij moeten ook een relatie opbouwen met de eventuele opvangorganisatie waarmee de school binnen het kindcentrum samenwerkt. Daarom gaan we investeren in de deskundigheid van adviseurs om de inhoudelijke verbinding met de kinderopvang te bevorderen. Dat doen we samen met docenten van het Drenthe College (opleiding pedagogisch medewerkers).

De kunstvakdocententeams van voortgezet onderwijs scholen worden belangrijke partners van Compenta. Zij zijn specialist op het gebied van de leerlijn cultuuronderwijs en kunnen vanuit hun kennis de verbinding leggen met het primair onderwijs. De drempels om aansluiting te vinden zijn vaak praktisch (ruimte, roosters, ureninvulling). Van beide kanten is er behoefte aan meer overdracht, aansluiting en verdieping. Projectmatig vakoverstijgend werken kan de verbinding tussen primair en voortgezet onderwijs versterken. We zetten daarom in op praktische werksessies waarin we aantoonbare succes ervaringen delen. Po en vo- scholen uit de regio, eventueel ook met culturele instellingen, wisselen met elkaar uit wat ze in de praktijk realiseren op het gebied van cultuuronderwijs. Van daaruit stemmen ze vervolgvactiteiten af en ontwikkelen ze de samenwerking.

Door deelname aan CmK 3 zegt de school toe om:

- de plannen samen met Compenta uit te voeren binnen de afgesproken periode;
- mee te doen aan Evi 2.0;
- financieel overschot of het niet realiseren van plannen te melden;
- een adviseur van De Kunstbeweging, K&C, Scala of ICO te betrekken bij het eindresultaat;
- bij te dragen aan kennisdeling binnen CmK-netwerken;
- de prestatiebox-gelden in te zetten voor culturele activiteiten voor leerlingen.

Het voordeel van deze werkwijze is dat het mogelijk wordt om te differentiëren. Een school kan breed inzetten op deskundigheidsbevordering en daarbij ook medewerkers van de opvang en/of docenten van het voortgezet onderwijs betrekken. Maar het is ook mogelijk om maar één keer een binnenschoolse teamtraining te organiseren, omdat dit beter past bij de ontwikkeling of situatie van de school. De CmK-

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

bijdrage gaat dan niet meer over de grootte van de school, maar over de omvang van de ontwikkelvraag. In dat geval werken we met een ontwikkelbudget, waarbij de verschillende onderdelen eigen kwaliteitseisen hebben.

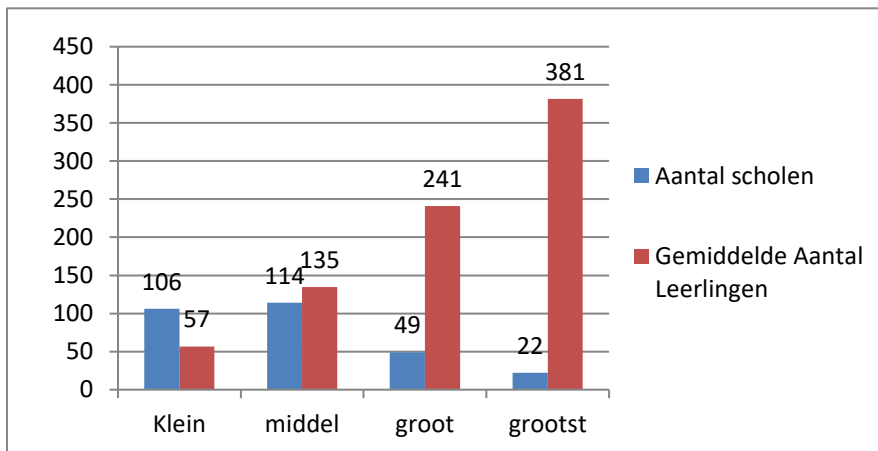
Het budget is voor:

- deskundigheidsbevordering (ook met medewerkers, docenten en directies van voorschools, buitenschools en voortgezet onderwijs);
- leerlijnonwikkeling en activiteiten in de leerlijn (ook naar voorschools, buitenschools en voortgezet onderwijs);
- visieontwikkeling en samenwerking met de culturele omgeving

We delen het budget in op basis van de omvang in 2020 (op basis van de cijfers van DUO) van de primair onderwijs scholen in Drenthe:

Kleine scholen: tot 90 leerlingen
 Middelgrote scholen: van 91-200 leerlingen
 Grote scholen: van 201 tot 300 leerlingen
 Grootste scholen: vanaf 300 leerlingen.

In onderstaande tabel zien we hoe de leerlingenaantallen zijn verdeeld over de verschillende scholen:

In Drenthe zijn er opvallend veel kleine scholen tot 90 leerlingen met een gemiddeld laag leerlingenaantal. Deze scholen hebben relatief een klein team om de kwaliteit van het cultuuronderwijs te stimuleren en komen we met CmK extra tegemoet. Dit gaat ten koste van de grotere scholen waarvoor relatief minder budget beschikbaar is.

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

4. Nascholing directies en besturen

In 2018 startte K&C in samenwerking met de schoolleidersopleiding van NHL Stenden in Groningen het professionaliseringstraject Visie, Verbinding, Verbeelding. K&C deed dit omdat veel ict'ers aangaven dat directies te weinig kennis hebben om goed leiding te geven aan de kwaliteitsverbetering van cultuuronderwijs. Vanuit Drenthe kregen we vergelijkbare signalen. Omdat ook de landelijke CmK-regeling inzet op een stevigere rol van directies, stelt Compenta voor deze opleiding ook in Drenthe uit te rollen.

Leiding geven aan cultuuronderwijs vraagt visie, inzicht, kennis en inventiviteit. In het opleidingstraject worden schooldirecteuren en bestuurders gecoacht bij de ontwikkeling van een integrale visie op cultuuronderwijs. Deelnemers krijgen inzicht in hoe ze cultuuronderwijs duurzaam en structureel kunnen borgen in de school. Sprekers zijn experts als Barend van Heusden en de inspecteur van het primair onderwijs.

De kosten van de gastsprekers en van de inzet van Stenden Hogeschool nemen we mee in de begroting van CmK 3. De opleiding wordt één keer per jaar gegeven aan maximaal 12 bestuurders per jaar.

5. Nieuwe werkwijze met cultureel ondernemers

De werkwijze van CmK 2 leidde ertoe dat culturele partijen die cultuureducatieve producten ontwikkelen veel vraaggerichter zijn gaan werken. Deze meerwaarde willen we in CmK 3 behouden. Het verschil met CmK 2 is dat Compenta nu samen met de cultureel ondernemer om de tafel gaat om het ontwikkelplan voor het gewenste product in een samenwerkingsovereenkomst vast te leggen. Belangrijk uitgangspunt is dat het product ingaat op de vraag van één of meerdere scholen. Omdat Compenta ook de overeenkomsten met scholen sluit, kunnen we de aansluiting van cultureel ondernemers goed faciliteren. Bovendien zorgt de uitbreiding van doelgroepen (voortgezet onderwijs en kinderopvangorganisaties) ervoor dat cultureel ondernemers veel meer opdrachten kunnen krijgen om producten te ontwikkelen.

Door deelname aan CmK zegt de cultureel ondernemer toe om:

- samen met Compenta te werken aan een product dat vanuit de vraag van de school, scholen en/of kinderopvangorganisatie(s) en in afstemming met deze partijen wordt ontwikkeld;
- het product samen met de partners binnen één kalenderjaar te ontwikkelen en uit te voeren;
- na afloop het evaluatieformat in afstemming met Compenta en de school, scholen en/of kinderopvangorganisatie(s) in te vullen;
- bij te dragen aan de kennisdeling binnen CmK-netwerken;
- financieel overschot of het niet realiseren van plannen te melden;
- een adviseur van De Kunstbeweging, K&C, Scala of ICO te betrekken bij het eindresultaat.

We stellen voor om het budget voor productontwikkeling de komende jaren iets uit te breiden. Enerzijds omdat de vraag de afgelopen jaren steeds groeide en anderzijds omdat CmK 3 nieuwe doelgroepen

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

benoemt, waardoor de vraag verder zal toenemen. We werken opnieuw met een maximum bedrag van € 5.000,- per productontwikkeling en willen jaarlijks maximaal 20 nieuwe producten ontwikkelen.

6. Deskundigheidsbevordering educatief medewerkers en zzp'ers

Jaarlijks organiseert Compenta verschillende trainingen en bijeenkomsten voor educatief medewerkers van culturele instellingen en zelfstandigen die als vakdocent of als productontwikkelaar samenwerken met het onderwijs in Drenthe.

Zingen Langs de Lijn

In samenwerking met het Prins Claus conservatorium en Bureau Meesterschap biedt Compenta meerdere trainingsdagen aan waarin zzp'ers leren hoe ze leerkrachten en docenten kunnen coachen. Omdat deze opleiding met inzet van derden worden uitgevoerd, nemen we deze activiteitenkosten mee in de CmK-begroting.

7. Leergemeenschappen

In het onderwijs en culturele veld is enorm veel kennis en ervaring aanwezig. In de leergemeenschap cultuureducatie gebruiken we deze kennis om gezamenlijk te onderzoeken hoe we het cultuuronderwijs in het voordeel van de leerling kunnen verbeteren en vernieuwen. In de leergemeenschap werken één of meerdere scholen en een cultureel ondernemer meerjarig samen. Centraal staat het delen van kennis en van elkaar leren. Een gezamenlijk geformuleerde ontwikkeldoelstelling vormt de basis van deze samenwerking, met de leerling als middelpunt. De leergemeenschap is een belangrijke bron voor innovatie, grotere betrokkenheid, eigenaarschap en synergie. Het succes van de leergemeenschappen van CmK 2 willen we meenemen naar CmK 3. In 2020 startten twee leergemeenschappen die in 2021 hun tweede jaar ingaan (€ 20.000,-). We verwachten dat er in 2021 twee nieuwe leergemeenschappen beginnen die ieder een budget krijgen van € 8.000,-. (x2 =€ 16.000). Tot en met 2023 komen daar jaarlijks twee nieuwe leergemeenschappen bij. De activiteitenkosten staan onder 7.1 in de begroting.

De samenwerking binnen de leergemeenschap is een open concept. De deelnemers ontwikkelen zelf het vraagstuk waar ze zich mee bezig gaan houden en ook de manier waarop dat gebeurt. Adviseurs en onderzoekers begeleiden hen daarbij. Adviseurs van Compenta informeren scholen over de mogelijkheden van leergemeenschappen en zijn als adviseur aanwezig bij een aantal werkbijeenkomsten. De uren van de adviseurs staan onder 7.2 in de begroting.

Uit de praktijk:

De Mackay school in Meppel wilde onderzoeken hoe ze beeldend onderwijs in het onderwijsconcept konden integreren. Samen met een beeldend kunstenaar gingen ze hiermee aan de slag binnen een leergemeenschap. Gedurende twee jaren waren het team van de speciaal onderwijsschool en de beeldend kunstenaar aan het werk. Eén van de verrassende uitkomsten was dat de oplossing lag in het

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

anders inrichten van de fysieke ruimte in de school. De hele school is opnieuw ingericht en de leerlingen kregen letterlijk de ruimte om aan de slag te gaan.

We breiden de mogelijkheden voor leergemeenschappen uit door ook voortgezet onderwijs scholen en kinderopvangorganisaties te mogelijkheid te geven om deel te nemen.

Co-creatie gericht op onderdelen leerlijn

Naast de vaste structuur van een leergemeenschap blijkt dat in de praktijk ook op andere manieren co-creatie ontstaat tussen scholen, cultureel ondernemers en adviseurs. Bij de totstandkoming van leerlijnen worden scholen zich bewust van de hiaten hierin en/of benodigde vernieuwende aanpak. In samenspraak met een adviseur en een vakdocent kan gewerkt worden aan het ontwikkelen van lessen en lesmaterialen om deze hiaten en/of vernieuwingen (stapsgewijs) aan te pakken.

Deskundigheidsbevordering van het team kan hierin meegenomen worden. Een cocreatie traject start vanuit een vraag en kan leiden tot een productontwikkeling. Compenta wil ruimte bieden aan dit proces en het daarom extra financieel ondersteunen. Jaarlijks stellen we maximaal voor drie scholen € 6.000 beschikbaar (€ 2000,00 per school). Dit is opgenomen onder 7.3 in de begroting.

4. Risicoanalyse

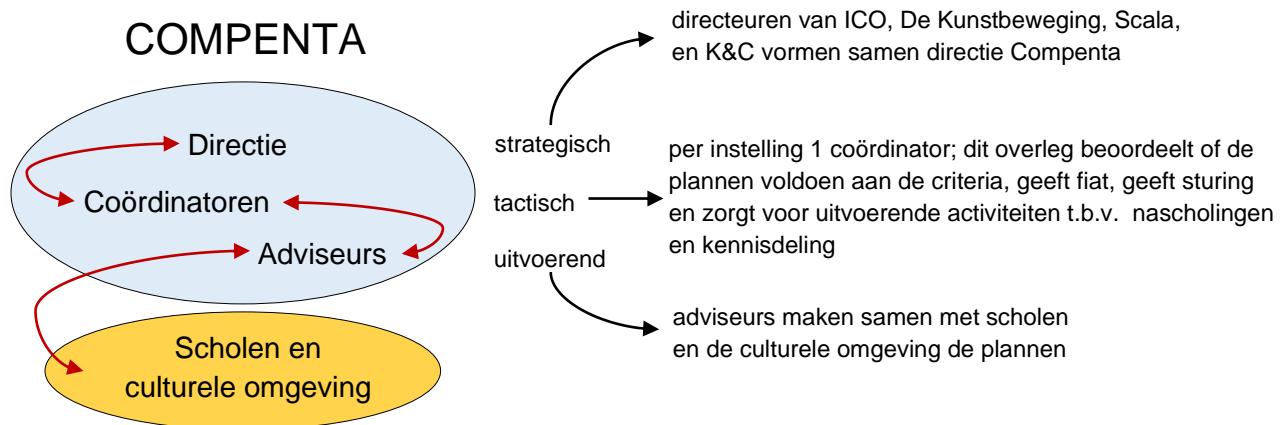
Voorafgaand aan de uitvoering van het plan CMK3 is het goed om de risico's te benoemen. Een goede risicoanalyse helpt ons om dreigingen in kaart te brengen en vooraf te anticiperen op risicobeheersing.

1. De nadruk op kanselijkheid verhoogt de werkdruk van adviseurs, terwijl deze in CmK 2 al erg hoog was. Om dit risico te beheersen, zet Compenta in op samenwerking: scholen kunnen gecombineerde plannen maken en binnen deze plannen aangeven hoe gevorderde scholen andere (minder deskundige) scholen kunnen coachen.
2. Corona zorgde voor minder aandacht voor cultuuronderwijs. Het is de vraag hoe snel we het niveau van voor de coronaperiode weer bereiken. Tegelijkertijd zijn scholen in 2021 nog voorzichtig met het plannen van extra culturele activiteiten. We accepteren dit risico en werken het komende jaar op maat van de school en haar mogelijkheden. We geven bijvoorbeeld advies over online cultuuronderwijs en over de ontwikkeling van online cultuuronderwijs door musea en gezelschappen.
3. Scholen en de adviseurs van Compenta gaan samenwerkingsovereenkomsten aan. De adviseurs worden betrokken bij de ontwikkeling van de plannen, bij de uitwerking ervan én bij de beoordeling of het plan na een jaar gerealiseerd is. Het bewaken van de onafhankelijkheid van de adviseur is een belangrijk aandachtspunt. We beheersen dit risico door stakeholders te betrekken bij de klankbordgroep en de beleidsadviesgroep en hen voortdurend feedback te vragen op onze rol. Tegelijkertijd helpen we adviseurs door te investeren in eigen deskundigheid.
4. We noemden *Curriculum.nu* leidend voor de doelen van cultuureducatie. Dit curriculum is nog in ontwikkeling en over het voorstel is nog geen politiek besluit genomen. We accepteren dit risico want we vinden de inhoud van Curriculum.nu een goede leidraad om meer te focussen op de opbrengsten op leerlingniveau.
5. CmK 3 biedt één integrale regeling voor cultuuronderwijs op scholen voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs en kinderopvang. We willen deze uitbreiding realiseren vanuit het primair onderwijs via een 'pluspakket'. Dat is een risico, want de werkdruk in het primair onderwijs is al hoog. Ook moeten de relaties met de kinderopvang in verschillende gemeenten nog worden ontwikkeld. In het eerste jaar (2021) beginnen we daarom voorzichtig en investeren we veel in kennisdeling. Daardoor kunnen andere scholen leren van 'good & bad practices'.

5. Organisatie en samenwerking

Compenta is een samenwerkingsverband tussen vier kunsteducatie-instellingen in Drenthe. We hebben sinds 2013 veel ervaring opgedaan en een goede taakverdeling gerealiseerd. Iedere organisatie levert één coördinator die met de adviseurs toeziet op de uitvoering van de CmK-regeling. De coördinatoren overleggen maandelijks en werken met een jaarplanning. Ze verdelen taken op het gebied van monitoring en evaluatie (K&C), de jaarlijks publicatie van Klasse, de organisatie van de jaarlijkse kennisbijeenkomsten, de organisatie van twee Kraak-sessies, de nascholingen van Compenta en natuurlijk de communicatie. Jaarlijks werken we de meerjarenbegroting in detail uit. K&C voert de financiële administratie van Compenta uit en verzorgt de provinciale communicatie.

Het bestuur van Compenta bestaat uit de directies van Scala, ICO, De Kunstbeweging en K&C en vergadert minimaal vier keer per jaar. Op de agenda staan in ieder geval de begroting, het jaarplan, het jaarverslag, de jaarrekening en de tussentijdse rapportagegesprekken met het Fonds Cultuurparticipatie en de Provincie. Als uit Evi blijkt dat we bepaalde plannen of doelen moeten bijstellen, wordt dat door het bestuur besloten en overlegd met de subsidiënten. Deze voorstellen worden ook altijd voorgelegd aan de beleidsadviesgroep van Compenta. Deze klankbordgroep bestaat uit bovenschoolse directeuren en vertegenwoordigers uit het culturele veld. Zij accorderen het projectplan van CmK 3 en geven het bestuur jaarlijks advies of bepaalde zaken anders moeten worden aangepakt. Ook kan het bestuur de klankbordgroep om advies vragen.

Figuur 1: Organogram Compenta

De waardering voor de adviseurs van K&C, ICO, Scala en De Kunstbeweging is groot. Samen met de coördinatoren van Compenta dragen zij bij aan de korte lijnen die er zijn. Dit ontzorgt scholen en draagt bij aan de kwaliteit van de plannen en de uitvoering. Zowel adviseurs als aanbieders van cultuuronderwijs richten zich naar de vraag van de school. Hier is de afgelopen periode enorm veel tijd

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

en energie in geïnvesteerd. Met resultaat, maar het zorgde wel voor een structureel te hoge werkdruk (zie ook hoofdstuk 3, Risicoanalyse).

De agenda van de Compenta-directie hangt samen met veel deelprogramma's op het gebied van cultuuronderwijs die de afgelopen jaren aandacht vroegen. Voorbeelden zijn de extra impulsen met subsidieregelingen op het gebied van muziek, erfgoed en media vanuit het Fonds Cultuurparticipatie en het programma Meer Muziek in de Klas, dat het muziekonderwijs op school ontwikkelt.

Een geïntegreerde aanpak is noodzakelijk om de scholen wegwijs te maken en te helpen om het één op het ander te laten aansluiten. Compenta helpt scholen om hun relatie met hun culturele en sociale omgeving te versterken. Zo wordt het mogelijk om deskundigheid en (les-)ideeën uit te wisselen en om elkaar te inspireren. Het doel is een breed gedragen visie op het belang en nut van cultuuronderwijs en een verantwoorde plaats voor cultuurvakken in de school. Een scheiding van rollen is hier belangrijk.⁵ In figuur 2 maken we dit inzichtelijk. Alle ringen staan uiteindelijk in dienst van het borgen van cultuur in het primair onderwijs.

Scheiding van rollen

Partners uit de culturele omgeving vormen *de eerste ring* om de school (aanbieders, instellingen, erfgoed). Zij geven de lespraktijk mede vorm. Dat doen ze concreet (productontwikkeling, aanbod) en op het gebied van vakinhoudelijke visie en deskundigheid. Hierbij voegen ze zich zo goed mogelijk naar de werkwijzen en behoeften van de scholen.

Partners in *de tweede ring* ondersteunen de netwerken en bewaken de kwaliteit. Dit zijn onder meer de adviseurs van K&C, ICO, De Kunstbeweging en Scala die samenwerken binnen Compenta. Ze ontwikkelen zelf geen aanbod (ze keuren geen 'eigen vlees') en mengen zich niet in de uitkomsten en interpretatie van onderzoek.⁶ In deze ring worden soms de gemeentelijke cultuurcoaches genoemd. In CmK3 zijn dit belangrijke samenwerkingspartners omdat cultuurcoaches vanuit een gemeentelijke opdracht vaak de verbinding tussen het binnenschoolse en buitenschoolse leggen.

Partners in *de buitenste ring* onderzoeken de verschillende gemeenschappen en/of voorzien die van kennis. Hier worden de professionals van de toekomst opgeleid. Noordelijke en landelijke kennisinstellingen zijn dan ook actief betrokken bij CmK Drenthe:

1. De Rijksuniversiteit Groningen (RUG) gaat jaarlijks het Evi 2.0 onderzoek uitvoeren.

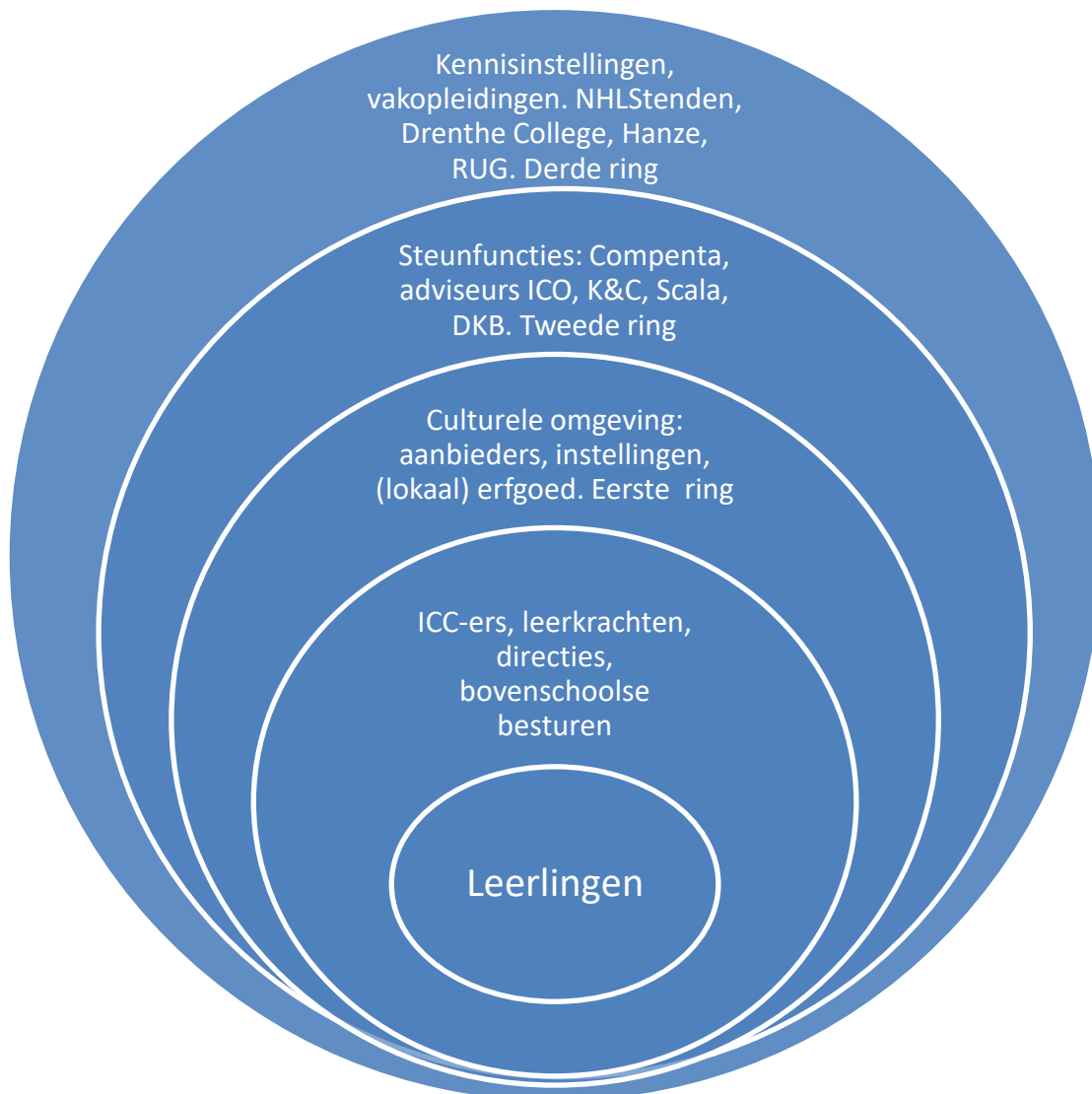
---

⁵ Zie ook de aanbeveling in de tussentijdse evaluatie (2015) van het Fonds: "zorg voor een heldere taakverdeling en bundel de krachten" (p. 19).

⁶ In 'Basis voor cultuureducatie. Handreiking voor de toekomst van binnen- en buitenschoolse cultuureducatie' (LKCA, 2016) wordt voorgesteld om provinciale instellingen 'tweedelijns' te laten opereren. Aanbod komt dan tot stand in de lokale, gemeentelijke netwerken. De gemeente Emmen heeft deze opdrachten geïntegreerd in de opdracht aan de lokale instelling.

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

2. De HanzeHogeschool (PABO, Master Kunsteducatie, Prins Claus Conservatorium en Kenniscentrum Kunst & Samenleving) is actief betrokken bij het onderzoek naar de leergemeenschappen en de nascholing ‘Zingen langs de lijn’.
3. Met de schoolleidersopleiding van NHL-Stenden Hogeschool werken we samen voor het professionaliseringstraject van schooldirecties en bestuurders ‘Visie, Verbinding, Verbeelding’.
4. Samen met het Drenthe College (mbo Pedagogisch medewerker) en de penvoerders CmK uit Groningen, Leeuwarden en Friesland gaan we investeren in de deskundigheid van adviseurs.
5. Vanuit Compenta gaat K&C samenwerken met LKCA om de landelijke uitrol van Evi 2.0 te coördineren en een kennisinfrastructuur op te zetten met zes universiteiten door heel Nederland. Deze universiteiten gaan de analyse van Evi 2.0 uitvoeren in andere regio’s.

Figuur 2: Cultuur naar het hart van de school

Ambitiescenario's

Per ambitiescenario (zie bijlage 2) zetten scholen meerdere 'ringen' (en dus rollen) in om het eigen cultuuronderwijs vorm te geven.

- In *scenario 2* gaat het onderwijs in gesprek met de culturele omgeving om gezamenlijk tot geschikt cultureel aanbod te komen. Dit is in de eerste plaats een taak van de icc'er, maar om te komen tot doorlopende leerlijnen en verankering, zal dit gesprek ook in breder teamverband gevoerd worden.
- In *scenario 3* werkt de school structureel samen met de culturele omgeving en onderzoeken beiden hoe het aanbod kan aansluiten bij wat de school de leerlingen wil meegeven. Hierbij is actieve uitwisseling met steunfunctie instellingen noodzakelijk. Scholen die onderweg zijn naar scenario 3, zijn bezig met de ontwikkeling van leerlijnen en verkennen in CmK 3 ook de weg naar samenwerking met het voorschoolse, buitenschoolse en het voortgezet onderwijs.
- In *scenario 4* neemt de school zelf de regierol (tweede ring) op zich: ze weet de culturele omgeving zelf in te zetten voor het eigen cultuuronderwijs. Het curriculum van de school en vakoverstijgende vaardigheden van leerlingen staan centraal. Scholen verdiepen zich in de achterliggende verbanden tussen vakken en hun samenhang met bijvoorbeeld de brede vaardigheden die nu en straks van leerlingen gevraagd wordt. In dit scenario is het ook noodzakelijk om buiten de cultuur-educatieve netwerken naar partners te zoeken. Compenta stimuleert de samenwerking met wetenschapsknooppunten, IVN en Bètapunt Noord. Ook in eerdere scenario's is vakoverstijgend werken mogelijk en mag het gestimuleerd worden, maar in het vierde scenario is dit een kerntaak.

6. CmK 3: Kennisdeling

Het toverwoord van CmK 3 is 'samen'. Compenta zet sterk in op kennisdeling tussen scholen onderling en tussen scholen en cultureel ondernemers.

1. Kennisdelingsbijeenkomsten over cultuuronderwijs in Drenthe

Scholen en cultureel ondernemers die een samenwerkingsovereenkomst met Compenta aangaan, zeggen toe bij te dragen aan kennisdeling. We willen jaarlijks één grote kennisdelingsbijeenkomst organiseren. Tijdens workshops delen deelnemers best practices en 'lessons learned' vanuit de praktijk. We vragen alle deelnemers om contactgegevens met elkaar te delen om te bevorderen dat mensen elkaar na de bijeenkomst op locatie gaan opzoeken. Hieruit voortvloeiende coachingstrajecten kunnen vervolgens worden opgenomen in de plannen.

In 2024 organiseert Compenta een afsluitend symposium met sprekers en workshops om terug te blikken op 12 jaar CmK in Drenthe. Het symposium heeft een brede opzet met een programma voor leerkrachten van het primair onderwijs, pedagogisch medewerkers van kinderopvangorganisaties en docenten van het voortgezet onderwijs. We werken hierin samen met de Rijksuniversiteit Groningen, NHL-Stenden Hogeschool, Hanzehogeschool, LKCA en het Fonds Cultuurparticipatie. Voor het geven van de workshops nodigen we leerkrachten, docenten en cultureel ondernemers uit die vanuit de praktijk hun kennis en ervaring met cultuuronderwijs delen. (8.1 in de begroting)

De huidige deelnemers van leergemeenschappen gaven aan dat ze vaker kennis willen delen met andere leergemeenschappen. In samenwerking met het lectoraat Kunst en Samenleving organiseren we jaarlijks gezamenlijke kick-off meetings en tussentijdse inspiratiesessies. (8.2 in de begroting)

2. Klasse

In de periode van CmK 2 bracht Compenta het magazine 'Klasse' uit met interviews met leerkrachten, schooldirecties, productontwikkelaars, wethouders, experts en ambtenaren. Met 'Klasse' deelde Compenta de best practices en bereikcijfers van CmK met een brede doelgroep. In CmK 3 wil Compenta het magazine vanaf 2022 uitgeven en werken met thema's als muziekonderwijs of juist cultuuronderwijs voor het jonge kind. (8.3 in de begroting)

3. Kennisdeling en deskundigheid adviseurs

De adviseurs van Compenta zijn altijd op zoek naar inspiratie, vernieuwing, verdieping en naar ruimte voor experiment. In de KRAAK-sessies, die allemaal op festivals plaatsvinden, wisselen adviseurs expertise uit en ontwikkelen ze nieuwe gedachten en werkwijzen. Uitgangspunt is het verbinden van elkaars expertise. De sessies maken gebruik van de structuur en de programmering van ieder festival. KRAAK investeert zo structureel in de deskundigheid van de adviseurs. (8.4 in de begroting)

Na acht ontmoetingen is met KRAAK een nieuwe methodiek voor verbinding ontstaan. Compenta wil de Kraaksessies binnen CmK 3 blijven organiseren, samen met CmK Groningen (K&C) en Friesland

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

(Keunstwurk en Kunstkade). We doen ditmaal geen aparte aanvraag bij We the North. Jaarlijks organiseert Compenta twee KRAAK-sessie in Drenthe en bezoeken de adviseurs van Compenta ook vier KRAAK-sessies in Groningen en Friesland.

Naast KRAAK willen we investeren in de deskundigheid van adviseurs op het gebied van de samenwerking met de kinderopvang door een op maat training te laten verzorgen door docenten van het Drenthe College (opleiding pedagogisch medewerkers). We willen jaarlijks een trainingsbudget reserveren om ook de samenwerking met de PABO's te kunnen intensiveren. (8.5 in de begroting)

4. Landelijke conferenties

De vier coördinatoren van Compenta bezoeken jaarlijks twee landelijke kennisdelingsbijeenkomsten die vanuit CmK worden georganiseerd. De uren van de coördinatoren worden gedekt uit de coördinatiekosten (8.6 in de begroting).

7. Monitoring en evaluatie

Sinds 2014 monitort Compenta de ontwikkeling van de kwaliteit van het cultuuronderwijs op ruim 90 % van de primair onderwijs scholen in Drenthe. Compenta gebruikt hiervoor een digitaal zelfevaluatie-instrument Evi dat speciaal is ontwikkeld voor CmK Drenthe.

Monitoren van kwaliteit: Evi

Deelnemende scholen (de directeur en interne cultuurcoördinator/contactpersoon) evalueren hun doelen voor cultuuronderwijs en worden ondersteund om nieuwe doelen te stellen. Evi is voor en van de school, die hiermee een eigen dossier opbouwt en haar ontwikkeling over de jaren inzichtelijk maakt. Het instrument evalueert het cyclische proces van kwaliteitsverbetering (toename deskundigheid, leidt tot toename schooleigen visie, wat weer leidt tot ontwikkeling van leerlijnen, etc.). De scholen gebruiken de middelen van CmK om zelf aan het roer te draaien en de snelheid te bepalen. Door te evalueren zien scholen hun voortgang (of stilstand) en ontwikkeling naar een volgend scenario. Ook geeft Evi de school automatisch beknopte feedback op die ontwikkeling en tips voor verdere kwaliteitsverbetering. Tot slot kunnen scholen via Evi een hulpvraag stellen aan de adviseurs in de regio.

Evi is sinds de start van CmK Drenthe in 2013 in gebruik genomen door alle scholen. Het instrument is ontwikkeld door onderzoekster Zoë Zernitz in samenwerking met Compenta. Binnen Compenta is en was K&C verantwoordelijk voor de monitoring en evaluatie, en dus voor Evi. Na zeven jaar ervaring met Evi ontdekten we dat een belangrijke kwaliteit niet voldoende werd geëvalueerd, namelijk de samenhang tussen visie, deskundigheid, leerlijn en samenwerking met culturele partners. Tijdens een gesprek van K&C met LKCA over een mogelijke doorontwikkeling van Evi voor landelijk gebruik, bleek dat meer penvoeders behoefte hadden aan een instrument dat scholen helpt om concrete stappen te zetten in hun proces van kwaliteitsverbetering.

Op initiatief van het LKCA kwamen K&C en Kunstloc in 2017 bij elkaar om te verkennen of ze van elkaar konden leren en met elkaars kennis hun eigen instrumenten konden verrijken. Een werkgroep ging van start waarbij ook KCR, Plein C, de VCPS-PO en Titia Lefers (o.a. ontwikkelaar van de Cultuureducatiescan) aansloten. Andere geïnteresseerden, waaronder Mocca, Kunst Centraal, CultuurOost, het FCP en Barend van Heusden (RUG), dachten mee vanuit een klankbordgroep.

De ontwikkelgroep ging aan de slag met het ontwerpen van een pilotversie Evi 2.0. Deze versie is begin 2020 via penvoeders in het hele land op verschillende scholen getest. De positieve evaluaties bevestigden dat Evi 2.0 definitief ontwikkeld moet worden. De pilot bracht verbetermogelijkheden aan het licht die in de definitieve versie verwerkt worden. De planning is dat Evi 2.0 bij de start van de derde CmK periode gereed is. De RUG verzorgt de analyse van Evi in 2022 en 2024 (kosten staan genoemd onder punt 9.1 in de begroting). De ontwikkeling van Evi voor het VO is opgenomen in jaar 2021.

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

Monitoren van kwaliteit: leergemeenschappen

De Hanzehogeschool (lectoraat Kunst en samenleving) volgt de leergemeenschappen in Drenthe en doet aansluitend op CMK 2 onderzoek hoe deelnemers van leergemeenschappen ruimte durven/willen/kunnen/mogen/leren innemen om met nieuwe vormen van cultuuronderwijs te experimenteren. Alleen met ruimte ontstaat er een gezamenlijke proces waarin uitwisseling op gang komt. Zo observeerden de onderzoekers gesprekken met kinderen over wat muziek voor ze betekent, leergemeenschappen openden ateliers in de school, gaven kunst- en filosofielessen in de schooltuinen, zochten naar manieren om Engels en muziek te integreren en ontwikkelden nog vele andere activiteiten. Soms met vallen en opstaan, omdat dat bij zulke processen hoort en daar ook ruimte voor is. De kosten van het onderzoek staan onder punt 9.2 en 9.3 in de begroting.

8. Communicatie

Voor het onderwijs is het belangrijk dat de opzet en uitvoering van CmK 3 helder is. Dit betekent dat we het gezamenlijke verhaal duidelijk en herhaaldelijk moeten communiceren. Hierbij zetten we verschillende media in. Onderdelen van het verhaal zijn:

- de bestaande en mogelijke netwerken
- de uitleg van de nieuwe rolverdeling via de samenwerkingsovereenkomsten
- de inhoud van leergemeenschappen
- de taakverdeling tussen de verschillende culturele partners

Stichting Compenta verzorgt alle communicatie naar de doelgroepen over het aangaan van samenwerkingsovereenkomsten vanuit de plannen van de Drentse scholen en cultureel ondernemers binnen de CmK-regeling Drenthe.

Communicatie over het programma vindt plaats via www.compenta.nl. In 2021 krijgt de site een volledige update. Via deze website en informatiebijeenkomsten houden we betrokken partijen op de hoogte van de voortgang van de regeling CmK en de activiteiten van Compenta. De betrokken partijen zijn:

- de basisscholen en hun samenwerkingspartners (mogelijke scholen voor voortgezet onderwijs en kinderopvangorganisaties);
- subsidiënten (provincie Drenthe en het Fonds voor Cultuurparticipatie);
- de wethouders en ambtenaren cultuur/onderwijs van de twaalf Drentse gemeenten;
- de culturele netwerken per gemeente;
- de culturele organisaties, instellingen en zelfstandigen.

Scholen vinden via www.compenta.nl hun weg naar Evi. Op deze website kunnen ze ook terecht voor inspirerende initiatieven en voorbeelden, die bijvoorbeeld worden gedeeld in de publicatie Klasse.

Bijlage 1   Werkveld aan het woord

Compenta organiseerde drie bijeenkomsten voor leerkrachten en professionals over de CmK-regeling (terug- en vooruitblik). Met 14 leerkrachten en cultureel ondernemers voerden we individuele gesprekken over dit onderwerp. Deze input verwerkten we in het Compenta-beleidsplan CmK 3. Hieronder enkele onderwerpen met citaten uit de bijeenkomsten en de gesprekken.

Er is veel bereikt. Steeds meer scholen zijn zich bewust van het belang van cultuuronderwijs. Dat komt onder meer tot uiting in meer samenhang in het cultuuronderwijs en een integrale aanpak. De deskundigheid (van icc'ers, maar ook van leerkrachten algemeen) nam toe.

- *“De regeling CmK heeft ons opgeleverd dat er meer aandacht is voor het cultuuronderwijs binnen onze organisatie.”*
- *“CmK heeft zeker goede dingen opgeleverd. Kunst en cultuur nu meer plek op school dan daarvoor. De wil is er (meestal) wel, maar het kost veel tijd om cultuureducatie echt te borgen / verankeren.”*
- *“Op dit moment is er een geschoolde ICC-er binnen de school. Dat is eigenlijk te weinig. Het zou beter zijn als er meer leerkrachten op de hoogte zouden zijn van de gang van zaken rond cultuuronderwijs.”*

De samenwerking tussen scholen en de culturele omgeving groeide. Daar blijven we op inzetten.

- *“De regeling heeft ervoor gezorgd dat de leerlingen op een breder vlak met cultuureducatie in aanraking zijn gekomen, ze hebben meer kunnen ontdekken en hun interesse in cultuureducatie is groter geworden.”*
- *“Met de subsidie hebben we het plezier en de kwaliteit een boost gegeven. Zowel leerlingen als leerkrachten worden hier blij van en werken met veel plezier aan prachtige podiumkunsten.”*
- *“Het gaat er ook om hoe je elkaar bereikt. Themagericht werken, uitdagende, creatieve lessen bedenken is lastig voor leerkrachten. Daar kunnen we kunstenaars beter bij betrekken.”*
- *“Deskundigheidsbevordering is belangrijk! Leerkrachten hebben vaak te weinig (basis-)kennis om aan te geven wat ze willen. Ze kennen ook de mogelijkheden niet en kunnen dan ook niet de juiste vraag stellen aan een ondernemer.”*

Leerkrachten geven aan dat cultuur een belangrijkere rol krijgt en serieuzer wordt genomen. Draagvlak bij team en schoolleiding wordt zeer belangrijk gevonden, maar is niet overal even sterk aanwezig.

- *“Als je collega's één op één vraagt, vinden ze cultuur allemaal belangrijk. Maar de praktijk laat wat anders zien. Iedereen heeft het te druk.”*
- *“Ik moet iedereen overtuigen van het nut van waar ik mee bezig ben.”*
- *“CmK-regeling is een stok achter de deur om cultuureducatie op de agenda te krijgen. Heel belangrijk! Staat of valt met wat locatieleider vindt.”*

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

In CmK 2 stond deskundigheidsbevordering van leerkrachten op het gebied van cultuuronderwijs centraal. Scholen moesten in hun aanvraag minstens de helft van de begroting reserveren voor deskundigheidsbevordering in de vorm van teamtrainingen, nascholingen of coaching-on-the-job. Het doel: meer borging van de kwaliteit van het cultuuronderwijs in de hele school.

- *“Wij zijn tevreden over de aanwezige deskundigheid. Deze deskundigheid is voldoende, waardevol, duurzaam en vruchtbaar. Er is sprake van goed overleg tussen directie, extern deskundige en MI-coördinator/ICC-er. Het team wordt door deze mensen geënthousiasmeerd en gemotiveerd.”*

Het belang van deskundigheidsbevordering wordt algemeen gezien en gevoeld. Meerdere keren wordt aangegeven dat leerkrachten en ook icc-ers (basis-)kennis over kunst- en cultuur en hoe je dat in kunt zetten, missen. Dat maakt het ook moeilijker om een vraag te formuleren en met cultureel ondernemer in gesprek te gaan.

- *“We moeten veel meer inzetten op wat er op de pabo gebeurt. Dat is de basis, anders wordt het nooit wat.”*
- *“Als je echt wilt dat het wat wordt met cultuureducatie, zorg dan voor bovenschoolse cultuurbegeleiders.”*
- *“Hulp bij aanvraag is fijn, maar het probleem zit een stap eerder. Hulp bij visie zou beter zijn. Als je een goede visie hebt, is de aanvraag geen probleem.”*

Compenta ondersteunde met de beschikbaar gestelde gelden de ontwikkeling van doorgaande leerlijnen op scholen. De ontwikkeling van doorgaande leerlijnen binnen de basisscholen is nog in volle gang.

- *“De visie is wel helder. We weten wat we willen. Nu de praktijk nog!”*
- *“De thema's staan vast, de boeken/materialen zijn aanwezig. De leerkracht weet wat er van hem/haar verwacht wordt. Er is een dossier waarin mogelijke gasten binnen een thema kunnen worden uitgenodigd. Er is een ICC-er die de doorgaande lijn bewaakt en regelmatig thema/cultuur vergaderingen belegt.”*
- *“Kunstzinnige Oriëntatie is uitgewerkt, dekt de kerndoelen maar wij zijn niet helemaal tevreden over de doorgaande lijn. Komend schooljaar willen we binnen 1 discipline een doorgaande lijn bewerkstelligen en daarna uitwerken naar de andere disciplines.”*
- *“Een aandachtspunt voor het komende jaar is het in kaart brengen van activiteiten/excursies waarvan het team vindt dat de leerlingen deze moeten hebben gedaan. Deze zijn inmiddels in kaart gebracht maar zijn niet uitgezet in de tijd. De lessen beeldende vorming en muziek zijn nu vaak losse lessen. Er is geen doorgaande leerlijn voor de verschillende groepen. De doorgaande lijn voor de verschillende disciplines is een aandachtspunt voor het komende schooljaar.”*
- *“Door bewustwording hebben we een steeds beter beeld van (on)mogelijkheden en leerlijnen. Het team raakt enthousiast, heeft ook zin in de afgesproken teambijeenkomsten rondom de leerlijn beeldend, die we samen met een andere school gaan volgen.”*

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

In sommige gemeenten is de aansluiting tussen binnen- en buitenschools aanbod goed. Vanuit CmK stimuleerden we scholen om, als dat paste bij de eigen specifieke context en plannen, aansluiting te zoeken bij buitenschools cultureel aanbod. Zowel brede school-structuren als cultuurcoaches spelen hierin een belangrijke ondersteunde en bemiddelende rol.

- *“De samenwerking met de verschillende partijen verloopt prima. De samenwerking met een lokale vereniging is opnieuw opgepakt. De lijnen zijn kort. De vereniging maakt deel uit van het gemeentelijke netwerk voor Cultuureducatie.”*

Bijlage 2 De vier ambitie scenario's CmK Drenthe

De indeling in vier scenario's illustreert dat scholen op verschillende manieren kunnen omgaan met cultuuronderwijs en dat er altijd groeimogelijkheden zijn om de kwaliteit te verbeteren.

Na het invullen van het evaluatie-instrument EVI krijgt de school een analyse van de uitkomsten met betrekking tot visie, deskundigheid, programma en samenwerking én een overzicht van de consistentie daartussen. Zo ziet de school bijvoorbeeld dat zij veel deskundigheid in huis heeft met betrekking tot muziek, maar dat in de visie niet terug te lezen is en dat er ook nog geen duidelijk programma is.

SCENARIO 1

Visie

De school heeft de visie op cultuuronderwijs niet beschreven.

Deskundigheid

De school coördineert en bevordert de deskundigheid op het gebied van cultuuronderwijs niet.

Programma

De programmaonderdelen vertonen geen samenhang. Ze vinden incidenteel plaats en worden ad hoc gekozen.

Samenwerking

De school heeft ad hoc samenwerking of contacten met externe partners.

SCENARIO 2

Visie

De school heeft een eigen visie op cultuuronderwijs vastgelegd in een cultuurplan. De visie wordt gedragen en geëvalueerd door de directeur en de cultuurcoördinator (icc'er of leerkracht cultuur bijvoorbeeld). Zij houden het team op de hoogte.

Deskundigheid

De school coördineert de deskundigheid op het gebied van cultuuronderwijs. Er is zicht op waar de deskundigheid zit.

Programma

De programmaonderdelen zijn enigszins op elkaar afgestemd, bijvoorbeeld in de vorm van een methode, cultuurmenu of projectweek. Hiervoor worden voldoende tijd en middelen gereserveerd.

Samenwerking

De school werkt samen met externe partners. De inhoudelijke keuzes liggen vooral bij de externe partner (door bijvoorbeeld het afnemen van cultuuraanbod).

SCENARIO 3

Visie

De school heeft een eigen visie op cultuuronderwijs die als apart onderdeel is uitgewerkt in een schoolplan. De visie wordt met het team ontwikkeld en minimaal jaarlijks geëvalueerd.

Deskundigheid

De school bevordert deskundigheid bewust en gericht. Kwaliteiten van teamleden worden gestimuleerd en ingezet. Hiervoor worden structureel tijd en middelen gereserveerd.

Programma

De school brengt – vanuit zelfbenoemde doelen – bewust samenhang aan in de programmaonderdelen door bijvoorbeeld samenhang met andere vakken of een leerlijn van groep 1 t/m 8. Hiervoor worden voldoende tijd en middelen gereserveerd.

Samenwerking

De school werkt structureel samen en onderzoekt met de externe partner hoe het aanbod kan aansluiten bij wat de school de leerlingen wil meegeven.

SCENARIO 4

Visie

De school heeft de visie op cultuuronderwijs geïntegreerd in haar bredere onderwijsvisie en opgenomen in het schoolplan. Het team voelt zich eigenaar van de visie en plannen, deze zijn een vast onderdeel geworden van de kwaliteitszorg van de school.

Deskundigheid

De school bevordert planmatig en structureel de deskundigheid van het team op het gebied van cultuuronderwijs. De school is op het vlak van cultuuronderwijs een lerende organisatie. Hiervoor zijn structureel tijd en middelen beschikbaar.

Programma

De school brengt – vanuit de zelfbenoemde doelen – bewust samenhang aan in de programmaonderdelen door bijvoorbeeld samenhang met andere vakken en een leerlijn van groep 1 t/m 8. Ook wordt verbinding gemaakt met buitenschoolse activiteiten, de voorschoolse educatie of het voortgezet onderwijs. Voldoende tijd en middelen zijn structureel aanwezig.

Projectplan CmK 3 Drenthe 2021- 2024

Samenwerking

De school werkt structureel samen en legt de afspraken over samenwerking met externe partners vast. De samenwerking is gericht op een optimale aansluiting van de inhoud van het programma bij wat de school de leerlingen wil meegeven. De school voert de regie over de samenwerking.